

नेपाल सरकार
राष्ट्रिय योजना आयोग
सिंहदरबार, काठमाण्डौ ।

प्रेस विज्ञप्ति

नेपाल बहुआयामिक गरिबी सूचकाङ्क, २०७४ सार्वजनिकीकरण गरिएको ।

नेपालको पहिलो राष्ट्रिय बहुआयामिक गरिबी सूचकांक (एमपीआई) राष्ट्रिय योजना आयोगमा आयोजित एक समारोहका बीच आज सार्वजनिकीकरण गरिएको छ । यो सूचकांक नेपाल सरकार, राष्ट्रिय योजना आयोग र अक्सफोर्ड विश्वविद्यालयको बहुआयामिक गरिबीको क्षेत्रमा अनुसन्धान गरिरहेको अग्रणी संस्था ओपीएचआई (Oxford Poverty and Human Development Initiative) को सहकार्यमा तयार पारिएको हो ।

यस सूचकांकले २८.६ प्रतिशत नेपालीहरू अझै पनि बहुआयामिक रूपबाट गरिब रहेको देखाएको छ, जसको अर्थ हुन्छ- उनीहरूको जीवन धेरै प्रकारका बञ्चितिकरणबाट एकैसाथ प्रभावित भइरहेको छ । साथै, यस सूचकांकले सन् २००६ देखि २०१४ को अवधिमा नेपालको गरिबी आधा घटेको (०.३१३ बाट ०.१२७ मा झरेको) कुरालाई स्पष्ट पार्दछ ।

यस नेपाल बहुआयामिक गरिबी सूचकाङ्क, २०१८ को सार्वजनिकीकरणको कार्यक्रममा राष्ट्रिय योजना आयोगका माननीय उपाध्यक्ष डा. स्वर्णिम वाग्लेले नेपालमा मौद्रिक तथा गैर मौद्रिक दृष्टिबाट गरिबी घटाउने कार्यको गति प्रभावकारी भएको तर विशेष: गरी पोषण र शिक्षा क्षेत्रमा भएको मानवीय बञ्चितिकरणको फैलावट अझैपनि एउटा कठिन नीतिगत चुनौतिका रूपमा रहेको कुरा एम.पि.आई.ले प्रष्ट पारेको बताउनु भयो । वहाँले प्रादेशिक रूपमा विभाजित यस बहुआयामिक गरिबी सूचकांकले मुलुकको नयाँ संघीय स्वरूपको लागि प्रभावकारी नीति अंगिकार गर्न सहयोग पुग्ने आशा व्यक्त गर्नुभयो ।

ओ.पी.एच.आई.की निर्देशक डा. सबिना अल्किरे (Dr. Sabina Alkire) ले राष्ट्रिय गरिबी निवारणमा "नाटकीय र उत्साहजनक" रूपमा कमी आएको भनी नेपालको प्रशंसा गर्नु भएको थियो । साथै, वहाँले नेपालको यस उपलब्धिले परिवर्तन सम्भव मात्र हैन तीव्र पनि हुन सक्छ भन्ने देखिएको बताउनु भयो ।





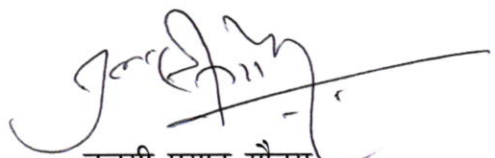
नेपालको एम.पी.आ.ई.ले विश्वमा प्रचलित बहुआयामिक गरिबीका सूचकहरू अवलम्बन गरेको छ। यसले तीनवटा आयामहरू तथा कुपोषण, न्युन शिक्षा, वा अपर्याप्त सरसफाई जस्ता दश वटा सूचकहरू भएको विश्वव्यापी एम.पी.आ.ई.को सूचकाङ्कहरू अनुशरण गर्दछन्। यसले बहुसूचक क्लस्टर सर्वेक्षण (Multi Indicators Cluster Survey - MICS) २०१४ का नवीनतम तथ्याङ्क प्रयोग गरी राष्ट्रिय आवश्यकतानुसार विश्वव्यापी एम.पी.आ.ई.का सूचकाङ्कहरू अनुसरण गरेको छ। जस्तै नेपालको लागि छाना निर्माण सामग्रीको सूचक समावेश गरिएको छ।

बहुआयामिक गरिबी सूचकांकले नेपालमा भर्खरै स्थापना भएका सात प्रदेशहरूमा गरिबीको दरमा उल्लेखनीय भिन्नताहरू रहेको देखाउँछ। प्रदेश नं ६ र २ मा बहुआयामिक गरिबीको दर उच्चतम छ - लगभग आधा मानिसहरू बहुआयामिक रूपले गरिब छन्। प्रदेश नं ५ र ७ मा यो दर ३० प्रतिशत रहेको छ भने प्रदेश नं ३ र ४ मा १५ प्रतिशतभन्दा कम रहेको छ। यस अध्ययनले प्रत्येक प्रदेशको बहुआयामिक गरिबीका बारेमा सारांश प्रस्तुत गर्दछ। अब गठन हुने प्रदेश सरकारले आफ्नो कार्य सुचारू गर्दा बजेट तथा बहुक्षेत्रीय नीतिहरूलाई अवलम्बन गर्न यस एम.पी.आ.ई.को आधार लिन सक्छन् र आगामी दिनमा उपयुक्त नीति र कार्यक्रम मार्फत विकासलाई गति दिन सक्दछ।

नेपाल: बहुआयामिक गरिबी सूचकाङ्कले ०-९ वर्ष उमेर समूहका बालबालिका सबैभन्दा गरिब समूहमा परेको देखाएको छ, जसमध्ये ४९.६ प्रतिशत बालबालिका बहुआयामिक गरिबीमा रहेको कुरा प्रष्ट पार्दछ। अध्ययनको संरचनामा परिवर्तन गर्दा समेत नेपालका बालबालिकाहरू अरु धेरै देशहरूमा जस्तै बहुआयामिक गरिबीबाट विषम रूपमा प्रभावित रहेको स्पष्ट देखिन्छ।

नेपालले सन् २००६ देखि २०१४ सम्ममा एम.पी.आ.ई.को दश वटा सूचकमा उल्लेखनीय रूपले प्रगति गरेको छ। यसमध्ये कुपोषण र न्यून विद्यालय अवधि गरिबीमा सबैभन्दा बढी योगदान पुर्याउने सूचक हुन्।

मिति: २०७४/०९/०५


तुलसी प्रसाद गौतम
सह सचिव एवम् प्रवक्ता